

[4, с. 14] Можна побачити, що в обох випадках комунікативний ефект збережений, а передача змісту відбувається шляхом перекладу та створення нових лексико-семантичних одиниць.

Цікавим, на нашу думку, є також переклад самої назви твору. В оригіналі вона звучить як «The Chronicles of Narnia: The Lion, the Witch and the Wardrobe.» Українські варіанти перекладу: «Хроніки Нарнії: Лев, Біла Відьма та Шафа», «Лев, Чаклунка й Чарівна Шафа»; російські: «Лев, Колдунья и Платяной Шкаф», «Лев, Ведьмарка и Зеркальный Гардероб», «Лев, Ведьма и Шифоньер». У цих випадках можна побачити перекладацькі уточнення: *the Witch – Біла Відьма; Wardrobe – Платяной Шкаф, Чарівна Шафа, Зеркальный Гардероб*. Перекладач використовує їх для того, щоб художньо передати основні образи твору, а також наголосити на значимості того чи іншого образу або героя.

Проведений у нашій статті аналіз дозволяє зробити такі висновки. Основні способи перекладу власних імен людей – це транскодування (транскрипція і транслітерація), переклад, усічення, заміна; перекладу власних географічних назв – транскодування і переклад. Ці способи перекладу власних назв у дитячій літературі, у більшості випадків, є наперед визначені такими особливостями тексту, що перекладається, як: жанр, стиль та специфічна цільова аудиторія.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: «Нова Книга», 2003. – 448 с.
2. Льюїс К.С. Хроніки Нарнії: Лев, Біла Відьма та шафа. / Пер. з англ. В.Наріжної. – Дніпропетровськ: Проспект, 2006. – 224 с.
3. C. S. Lewis. The Lion, the Witch and the Wardrobe. – Harper Entertainment, 2005. – 206 p.
4. Клайв Стейплс Льюїс. Лев, Колдунья и Платяной Шкаф (Хроніки Нарнії II) / Пер. Н.А.Островской. – М.: СП Космополіс, 1991. – С. 97-186.
5. http://en.wikipedia.org/wiki/The_Chronicles_of_Narnia

Зазуляк Н.

Науковий керівник — доц. Куца О. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ДВОКОМПОНЕНТНИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

На даний час з'ясування особливостей перекладу термінів юридичного спрямування з англійської мови на українську є актуальним з огляду на низку причин. По-перше, юриспруденція – дуже важлива у нашому житті. Вона використовується у всіх галузях суспільства. Наша країна співпрацює з багатьма іноземними державами, підписує міжнародні угоди та приймає акти та закони. По-друге, для підтримування зв'язків з ними нам необхідні перекладачі, які є спеціалістами в юридичному перекладі.

Метою нашого дослідження є з'ясувати особливості перекладу англійських двокомпонентних юридичних термінів на українську мову.

Термін – слово чи словосполучення, яке точно позначає спеціальне поняття і його співвідношення з іншими поняттями певної галузі [10, 668]. Сукупність термінів певної галузі науки, виробництва становить її **термінологію** [3, 76].

Основними **ознаками** термінів є: системність, наявність дефініції, тенденція до однозначності в межах свого термінологічного поля, тобто термінології певної галузі, стилістична нейтральність, точність семантики, висока інформативність. Ці ознаки реалізуються лише в межах терміносистем, за їх межами термін втрачає свої дефінітивні та системні характеристики [13, 629].

Юридичний термін – слово або словосполучення, що виражає поняття з правової сфери суспільного життя і має визначення (дефініцію) у юридичній літературі (законодавчих актах, юридичних словниках, науково-правових працях) [14, 1].

Юридичний термін співвідноситься з правовим поняттям як першоелементом правового знання і слугує його знаковою (мовною) моделлю, репрезентованою у звуковій і літерній формах. Поняття, його внутрішній зміст, обсяг і структура є логіко-сисловою основою для побудови термінологічного значення у формі дефініції, яка узагальнює найістотніші ознаки і взаємозв'язки правового явища. Поняття сутність зумовлює місце і статус юридичного терміна в терміносистемі, його категорійні та класифікаційні ознаки.

За наявності визначення у нормативно-правових актах термін вважається кодифікованим. Він є нормою, еталоном для використання у всіх подальших законодавчих і підзаконних актах, діловій документації та сфері усної правової комунікації. Термін, який створюється і функціонує у правовій науці, може не фіксуватися в законах, а мати власне науковий характер (правосвідомість, правова система, диспозиція правової норми). У науковій літературі, яка віддзеркалює процес формування правового знання, такий юридичний термін може мати декілька наукових дефініцій, які презентують різні наукові підходи і школи, різні аспекти вивчення одного й того самого правового поняття.

Юридичний термін є одиницею термінологічної системи права, через яку входить до загального термінологічного фонду національної мови. Належність до літературної частини словника зобов'язує його відповідати правилам і нормам певної мови [14, 2].

Юридичні терміни поділяються на три різновиди за ознакою «зрозумілості» тією або іншою частиною населення:

1. Загальнозначущі терміни характеризуються тим, що вони вживаються в повсякденному змісті і зрозумілі усім. До цієї групи термінів відносяться, наприклад: *arrestee - арештант, document - документ, act (of legislation) - закон, witness - свідок, accomplice - співучасник, attain - засудження, complicity - складність; співучасть (у злочині)* [5].

2. Спеціальні юридичні терміни володіють особливим правовим змістом (і, видимо, зрозумілі далеко не всім, а лише фахівцям в області права), наприклад: *exile - висилання з країни, trust property - довірча власність, redress of grievance - задоволення скарги, amount demanded - заявлена сума, justifiable defence - необхідна оборона, coerced acquiescence - мовчазна згода, border checkpoint - контрольно-пропускний пункт, composite motion - зведений проект резолюції, amend the constitution - змінювати конституцію, retaliate an accusation - висувати зустрічне обвинувачення* [5].

3. Спеціально-технічні терміни відбивають область спеціальних знань – техніки, економіки, медицини і т.д. (видимо, ці терміни повинні бути зрозумілі юристові, що є ще і фахівцем в іншій області), наприклад: *poor quality products - недоброякісна продукція, brokered negotiations - переговори за участю посередника, taxation reserves - резерви для сплати податків* [6]; *effective check - дійсний чек, stipulation in a treaty - положення міжнародної угоди* [15, 1; 5].

Усі терміни за своєю будовою поділяються на:

1. Прості (однокомпонентні): *defendant - відповідач, extortion - вимагання, reset - переховувати, terminate - ліквідувати* [5].

2. Складні (які складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс): *wetback - нелегальний іммігрант, watchdog - сторожовий пес (у т.ч. перен.), high-ranker - високопоставлена особа* [5].

3. Терміни-словосполучення (дво-, три- та полікомпонентні): *challengeable acquittal - сумнівне виправдання, amend the constitution - змінювати конституцію, prosecutorial power - обвинувальні повноваження, ultimate authority - найвищі повноваження, остання інстанція, to find the case proven - визнавати позов обґрунтованим, Presidium of the Supreme Court - президія Верховного суду, universal military service - загальна військова повинність, to wage the struggle for national independence - вести боротьбу за національну незалежність* [12, 9; 5].

Загальнозначущі та спеціальні двокомпонентні юридичні терміни є **об'єктом нашого дослідження**.

Двокомпонентні терміни являють собою стале словосполучення, за яким закріплене певне термінологічне значення, наприклад: *accuracy analysis - аналіз точності, action copy - копія справи, classification center - центр класифікації (ув'язнених тощо), enforcement mechanism - правоохоронний механізм, enforcement measure - примусовий захід, mass arrest - масовий арешт, material consideration - матеріальна компенсація* [5].

Двокомпонентні терміни мають таку **будову**:

1. "**Adj. + Noun** in Nominative case, singular", де Adj. – це прикметник, а Noun in Nominative case, singular – іменник у Н.в. в однині: *atavistic criminal* – *атавістичний злочинець*, *electoral district* – *виборча дільниця*, *private sitting* – *закрите засідання*, *criminal justice* – *кримінальне судочство*, *legal practice* – *юридична практика* [6].

2. "**Adj. + Noun** in Nominative case, plural", де Noun in Nominative case, plural – це іменник у Н.в. в множині: *exempt assets* – *вилучене майно*, *public hearings* – *відкриті слухання*, *investigative procedures* – *слідчі дії* [6].

3. "**Noun + Noun**": *state autonomy* – *автономія штату*, *government agent* – *агент виконавчої влади*, *government counsel* – *адвокат державного обвинувачення* [15, 1; 6].

Переважає більшість термінів становлять препозитивні атрибутивні словосполучення, тобто такі словосполучення, де є означення і означуваний компонент і означення займає в словосполученні початкову позицію [7, 383]. Атрибутивні словосполучення є досить поширеними в англійській мові, їх переклад може завдавати певних труднощів через різноманітність семантичних зв'язків між членами словосполучення, багатозначністю окремих членів словосполучення, а також відмінність структур англійської та українських мов. Для правильного перекладу необхідно проаналізувати внутрішньо-сміслові зв'язки між його членами [11, 191].

Переклад складних термінів складається з двох основних процедур – аналітичної та синтетичної. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. А для цього необхідно правильно визначити компоненти складного терміна, оскільки ними можуть бути не тільки слова, а й словосполучення, що входять до складу складного терміна. Синтетичний етап перекладу передбачає вибудування компонентів в залежності від зазначених семантичних відносин і отримання остаточного варіанту перекладу складного терміна [7, 383].

Слід відзначити, що **головною проблемою** перекладу англійських юридичних двокомпонентних термінів є їхня **багатозначність** не тільки серед різних галузей науки але й всередині самої юридичної галузі тексту.

Проаналізувавши прийоми перекладу та будову термінів, ми виділяємо такі **основні способи перекладу** двокомпонентних англійських юридичних термінів:

1. Переклад з використанням лексичного еквіваленту в українській мові:

український термін в цьому випадку виступає еквівалентом, але форма якого не зв'язана з формою англійського терміна: *Home Office* – *Міністерство внутрішніх справ (у Великобританії)* [5];

б) еквівалент, створений за допомогою транскрибування англійського терміна: *senatorial term* – *термін повноважень сенатора*, *Senate Committee* – *комітет Сенату* [5];

в) еквівалент, створений за допомогою дослівного перекладу (калькуванням) англійського терміна: *corporal punishment* – *тілесні покарання*, *material evidence* – *вагомні докази*, *absolute monarchy* – *абсолютна монархія* [5];

г) еквівалент, створений поєднанням транскрипції та дослівного перекладу: *Labour Party* – *Лейбористська партія*, *labour colony* – *трудова колонія*, *labour contract* – *трудовий контракт* [5].

2. Переклад шляхом вибору одного з можливих лексичних варіантів:

а) вибір між дослівним перекладом та існуючим українським терміном: *full employment* – *1) повна зайнятість, 2) відсутність безробіття* [5];

б) вибір між транскрибуванням і українським терміном: *Foreign Office* – *Форін Офіс, Міністерство іноземних справ Великобританії*; *trade union* – *тред-юніон, профспілка* [5];

в) вибір між транскрибуванням та описовим перекладом: *arms embargo* – *1) ембарго на постачання зброї, 2) заборона ввезення в країну чи вивезення з неї зброї* [5].

Переклад за допомогою опису значення терміну: *pre-judgement motion* – *клопотання, заявлене до винесення судового рішення*, *pre-marriage certificate* – *лікарське посвідчення про відсутність захворювань, що перешкоджають укладанню шлюбу*, *interest-bearing* – *який приносить процентний*, *parole authority* – *орган, що видає умовно-достроковим звільненням* [8, 104; 5].

Отже, переклад англійських юридичних термінів на українську мову вимагає знання правової галузі, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання відповідної термінології рідною мовою. При перекладі юридичної літератури важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. Основними прийомами перекладу двокомпонентних термінів є: описовий спосіб, прийом транскрибування, прийом калькування та переклад за допомогою поєднання транскрипції та дослівного перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева И. С. Учебное пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей. - СПб.: Издательство «Союз», 2004. - 288 с.
2. Артикуца Н. М. Проблеми і перспективи вивчення юридичної термінології // Право України. - 1998. - № 4. - С. 56-57.
3. Волкотруб Галина. Практична стилістика української мови: Навчальний посібник. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 256 с.
4. Головченко В. В., Ковальський В. С. Юридична термінологія : Довідник. - Київ: «Юрінком Інтер», 1998 р. – 219 с.
5. Карабан В. І. Англійсько-український юридичний словник: понад 75 тисяч слів та словосполучень юридичної підмови та близько 160 тисяч українських перекладних відповідників. – Вінниця, Нова книга, 2004. – 1088 с.
6. Карабан В. І. Українсько-англійський юридичний словник: понад 65 тисяч слів та словосполучень юридичної підмови та близько 160 тисяч англійських перекладних відповідників. – Вінниця, Нова книга, 2003. – 976 с.
7. Карабан В. Т. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 564с.
8. Комиссаров В. Н., Рецкер Я. И., Тархов В. И. Пособие по переводу с английского языка на русский. Часть I. – М. : Издательство Литературы на иностранных языках, 1960.
9. Комиссаров В. Н., Рецкер Я. И., Тархов В. И. Пособие по переводу с английского языка на русский. Часть II. – М. : Издательство Литературы на иностранных языках, 1960.
10. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю.І.Коваліва, В. І. Теремка. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 752 с. (Nota bene).
11. Основи перекладу: граматичні та лексичні аспекти: Навчальний посібник / За ред.. В. К. Шпака. – К. : Знання, 2005. – 310 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
12. Пронина Р. Ф. Пособие по переводу английской научно-технической литературы. Изд. 2-е. – М. : Издательство «Высшая школа», 1973.
13. «Українська мова». Енциклопедія. Ред. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк та ін. - К. : «Укр. Енцикл.», 2000. – 752 с.
14. <http://www.refine.org.ua/pageid-5727-2.html>
15. <http://pda.coolreferat.com/>

Квасюк Н.

Науковий керівник – асист. Куца О. І.

«СТРИЛА І ПІСНЯ» ГЕНРІ ВОРДСВОРДА ЛОНГФЕЛЛО В ПЕРЕКЛАДАХ Н. ЗАБІЛИ ТА В. КОЛОДІЯ

Переклад художніх творів українською мовою є дуже важливим і необхідним для нашої молоді держави на даний час. Адже, якщо ми прагнемо стати членом ЄС, то повинні в повній мірі бути обізнаними з літературою країн-членів ЄС. Переклад не тільки пришвидшить наше членство у ЄС, а й сприятиме зближенню культури українського народу з культурами Західного Світу. Отже, займатися проблемами і перспективами перекладу сьогодні надзвичайно актуально. Художній переклад повинен бути на передньому плані турботи про культуру, ментальність народу, мову і прогрес українського суспільства вцілому.

Художній переклад – це двоаспектний процес, який знаходиться під впливом численних перемінних факторів, зокрема питанням, чи повинен переклад орієнтуватися на мову-джерело, чи на цільову мову, або чи слід адаптувати даний оригінал до певних прагматичних настанов? Українська художня література і англійська художня література не лише написані різними